

підвищення ефективності роботи підприємства та укріплення його конкурентної позиції на ринку.

Висновки. Ґрунтуючись на результатах проведеного дослідження можна зробити висновок, що діяльність підприємства є ефективною. Подальшого підвищення ефективності можливо досягти інтенсивним шляхом, а саме:

- впровадженням комп'ютеризованих технологій, які будуть сприяти прискоренню виробництва та підвищенню продуктивності праці;
- проведенням дебіторської політики;
- організацією навчання та перепідготовки інженерно-технічних працівників та основних виробничих робітників, які будуть відповідати за впровадження нового прогресивного обладнання та працювати на ньому.

Список літератури: 1. Абрютіна М.С. Економіка підприємства. Учеб. – М.: "Дело и Сервіс", 2004. - 528 с. 2. Бухалков М.І. Внутріфирменне планування: Учебн. – 2-е изд. – М.: ИНФРА-М; 2001. - 400 с. 3. Шегда А.В. Економіка підприємства: навчальний посібник за ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2005. – 431 с. 4. Черевко А.С. Эффективность работы предприятия: Монография / А. С. Черевко, С.Е. Евдосенко. - Челябинск, 2001. – 157 с.

Bibliography (transliterated): 1. Abrjutina M.S. *Jekonomika peredprijatija*. Uchebn. – М.: "Delo i Servis", 2004. - 528 s. 2. Buhalkov M.I. *Vnutrifirmennoe planirovanie*: Uchebn. – 2-e izd. – М.: INFRA-М; 2001. - 400 s. 3. Shegda A.V. *Jekonomika pidprijemstva: navchal'nij posibnik* za red. A.V. Shegdi. – К.: Znannja, 2005. – 431 s. 4. Cherevko A.S. *Jeffektivnost' raboty predprijatija*: Monografija / A. S. Cherevko, S.E. Evdoshenko. - Cheljabinsk, 2001. – 157 s.

Надійшла до редколегії 20.03.2014

УДК 347.78

В.І. БОРЗЕНКО, канд. екон. наук, доц. НТУ "ХПІ";
К.С. ШЛЯХОВА, студентка НТУ "ХПІ"

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВОЮ ВЛАСНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В статті визначаються критерії, що дозволяють провести групування об'єктів промислової власності відповідно до їх складності, ступеня впливу технічних характеристик окремих об'єктів на товар в цілому. Такий підхід дозволяє визначити вплив окремого об'єкту промислової власності на досягнення економічного результату одержаного від комерційної реалізації товару.

Ключові слова : промислова власність, критерії групування, оцінка об'єктів промислової власності, економічний результат, витрати, технічні характеристики

© В.І. Борзенко, К.С. Шляхова, 2014

Вступ. Сучасні товари, які в умовах жорсткої конкуренції на ринках знаходять свого споживача на протязі значного проміжку часу характеризуються наявністю значної кількості технічних рішень, що мають світову новизну. Такі технічні рішення мають різну складність, по різному впливають на технічні характеристики товарів і можуть бути визначені в відповідності до вимог законодавства, як промислової власності.

Використані об'єкти промислової власності інноваційних проектах можуть бути поєднані по сукупності критеріїв в групи, які мають різний вплив на досягнення їх сучасного технічного рівня. Таким чином промислова власність в сучасних умовах розглядають як необхідний засіб підвищення ефективності виробництва та досягнення високого технічного рівня товарів, на рівні кращих світових зразків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі проведеного аналізу літературних джерел визначено, що проблемами створення, класифікації, оформлення прав власності на об'єкти промислової власності розглядаються в працях зарубіжних та вітчизняних вчених Г. Андрощука, Г. Боуена, Б. Губського, Л. Едвінсона, С. Довгого, К. Ідріса, В.Макода, В. Сіденко, Р. Хоус та інших.

Метою статті є визначення критеріїв для групування різних по технічній суті об'єктів промислової власності в окремі кластери та визначення їх впливу на досягнення економічного результату одержаного від комерційної реалізації товару.

Матеріали досліджень. Проводячи аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності економісти підприємств значну увагу надають господарської діяльності економісти підприємств значну увагу надають техніко-економічному обґрунтуванню доцільності впровадження інноваційних проектів. Впровадження інноваційного проекту – це процес складний, оригінальний і найчастіше не має аналогів і він передбачає використання сукупності нових технічних об'єктів, що мають різну складність, новизну та різний вплив на економічні результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому необхідно розробити диференціальний підхід щодо оцінки впливу кожного із них на показники діяльності підприємства в цілому [1,2].

Необхідно відзначити, що для об'єктів промислової власності в цей час поки не запропонована система показників по яким можна провести їх групування, визначити ступінь значимості того чи іншого об'єкту для діяльності підприємства. В літературі розглядається методика оцінки рівня віддачі інтелектуального потенціалу підприємства на основі багатофакторного індексного аналізу динаміки сукупності показників. В узагальненому вигляді

модель формування рівня фактичної віддачі інтелектуального потенціалу підприємства представлена:

$$Уфв = Умв \cdot Квч \cdot Квп \cdot Кіе, \quad (1)$$

де $Умв$ - рівень максимально можливої віддачі;

$Уфв$ - рівень фактичної віддачі;

$Квч$ - коефіцієнт використання об'єктів промислової власності (ОПВ) в часі роботи підприємства;

$Кіе$ - коефіцієнт інтенсивності експлуатації;

$Квп$ - коефіцієнт повноти використання ОПВ в просторі.

$Квп$ - коефіцієнт повноти використання ОПВ в просторі може бути виражений у виді добутку трьох співмножників: коефіцієнта змінності роботи підприємства ($Кс$), частки встановленої тривалості робочої зміни в календарному часі за добу ($Кду$), частки робочих днів за звітний період у календарних днях ($Крк$). Таким чином, рівень фактичної віддачі інтелектуального потенціалу підприємства визначається:

$$Уфв = Умв \cdot Квч \cdot Кс \cdot Кду \cdot Крк \cdot Кіе \quad (2)$$

Показники ефективності використання об'єктів промислової власності як капіталу можуть бути обчислені у вигляді рівнів фактичної (або максимально можливої) рентабельності цих об'єктів. Управління комерційним використанням вимагає у свою чергу розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення управління ними. З цією метою розглядаються показники, що характеризують ОПВ як товар і в узагальненому виді входять в модель оцінки рівня фактичної віддачі інтелектуального потенціалу підприємства[3,4].

При організації управління ОПВ значна увага надається проблемі економічної оцінки, яка в основному ґрунтується на витратному підході, при цьому не розрізняючи специфіки таких об'єктів, що у даний час не досить повно відображає процес їх використання. Однак, з іншого боку, застосування дохідного методу до оцінки ОПВ при постановці на баланс може спричинити небажані економічні наслідки для підприємств. Тому, з урахуванням двоїстого характеру використання ОПВ доцільно облікове відображення кожного ОПВ і по витратному і по дохідному методі визначення вартості об'єктів.

Один із методів економічної оцінки вартості об'єктів промислової власності[5] ґрунтується на підставі визначення цінності для промислового використання винаходів, промислових зразків та раціоналізаторських пропозицій, для чого розраховується, за допомогою експертних оцінок,

сукупність корегуючих коефіцієнтів. При практичному використанні ці коефіцієнти застосовувалися для визначення значущості винаходів та промислових зразків при продажу ліцензій і такими коефіцієнтами є: K_1 – коефіцієнт досягнутого результату; K_3 – коефіцієнт складності рішень технічного завдання; K_4 – коефіцієнт новизни. Визначено для всіх коефіцієнтів діапазони їх зміни і вони становлять для K_1 від 0,2 до 1, K_3 – від 0,2 до 1,25; K_4 – від 0,25 до 0,8.

На основі визначених коефіцієнтів прибуток від використання винаходу Π_v пропонується обчислювати за формулою:

$$\Pi_v = \Pi \times K_1 \times K_3 \times K_4, \quad (3)$$

де Π – загальний прибуток підприємства, від реалізації продукту, способу, що включають об'єкт промислової власності.

Якщо у виробі, продукті чи способі використано кілька винаходів, то частка кожного конкретного винаходу визначається як відношення добутку коефіцієнтів конкретного винаходу до суми добутків коефіцієнтів усіх винаходів, що становлять такий продукт чи спосіб.

Результати досліджень. Мета створення інноваційного товару визначається відповідно до необхідності задоволення якої-небудь суспільної потреби. Щоб досягти мети розроблювач повинний насамперед, ґрунтуючись на відомому рівні техніки, сформулювати задачу, на вирішення якої повинна бути спрямована сукупність технічних рішень, що можуть бути визначені як об'єкти промислової власності. Для оптимального управління створеною промисловою власністю необхідно провести розподілення її на кластери, які відображають ступінь цінності їх для промислового використання.

Групування об'єктів промислової власності проводиться на основі визначеної множини параметрів, що враховують: тенденції розвитку техніки, динаміку істотних ознак, перспективу промислового використання на основі оптимізації витрат, тривалість монопольного використання на ринку технічного об'єкту та відповідності умовам патентоспроможності. Проведене групування об'єктів дозволить провести ранжування створеної промислової власності і визначити найбільш прибуткові для промислового використання об'єкти. На основі проведеного дослідження формується оптимальна стратегія патентування та ліцензування охороноспроможних об'єктів.

Перспективність ОПВ оцінюється за допомогою інтегрального показника коефіцієнта перспективності Q_i , i -го технічного рішення :

$$Q_i = \sum \alpha_{ij} K_{ij} \quad (4)$$

де K_{ij} – окремі критерії оцінки властивостей технічного рішення;

α_{ij} – ваговий коефіцієнт, $\sum \alpha_{ij} = 1$.

Вагові коефіцієнти α_{ij} визначаються методом експертних оцінок.

Критерій K_{1j} враховує сукупність технічних переваг нового технічного рішення в порівнянні з рівнем техніки. Кожний технічний об'єкт характеризується сукупністю параметрів визначених в ході проведення патентних досліджень. Коефіцієнт розраховується по формулі:

$$K_{1i} = \sum \beta_i V_i \quad (5)$$

де K_{1i} – технічних переваг i -го інноваційного об'єкту;

β_i – ваговий коефіцієнт, $\sum \beta_{ij} = 1$.

Проведені розрахунки ґрунтуються на статистичних даних, одержаних при проведенні маркетингових досліджень. Коефіцієнти β_i знаходяться по кореляційній матриці, складеній на основі аналізу статистичних даних, отриманих у базовому періоді. З урахуванням ступеня взаємозв'язку вихідних параметрів з ринковою ціною розраховуються величини вагових коефіцієнтів.

Критерій K_{2j} враховує величину витрат при промисловому тиражуванні створеного об'єкта промислової власності.

Критерій K_{3j} враховує тривалість промислового використання створеного об'єкта промислової власності.

Критерій K_{4j} враховує тривалість монопольного використання створеного об'єкту на ринку.

Критерій K_{5j} враховує вплив створеного об'єкту на економічні показники в цілому на всього проекту.

На основі аналізу величини критерію перспективності проводиться групування об'єктів промислової власності. Таке групування проводиться на основі використання моделі (1), з урахуванням коефіцієнта перспективності Q_i :

$$Y_{фви} = Y_{мви} \cdot Q_i \quad (6)$$

На основі приведених розрахунків і аналізу величини рівня фактичної економічної віддачі формується стратегія управління ОПВ підприємства.

Висновки. В роботі розглядаються питання управління промисловою власністю підприємства, що ґрунтуються на оптимізації витрат на оформлення прав власності та її комерційного використання. Визначаються критерії, що дозволяють провести групування об'єктів промислової власності

відповідно до їх складності, ступеня впливу технічних характеристик окремих об'єктів на товар в цілому. Такий підхід дозволяє визначити вплив окремого об'єкту промислової власності на досягнення економічного результату одержаного від комерційної реалізації товару.

Список літератури : 1. Міжнародні стандарти оцінки: принципи, стандарти та правила. / під ред. Драпиковського О., Іванової І. – К.: УКРелс, 1999. – 105 с. **2.** Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – учебник. Савицкая Г.В. 5-е изд., перераб. и доп. - М.: Инфра-М, 2009. — 536 с. **3.** Скорняков Э.П. Оценка научно-технической, технико-экономической и коммерческой значимости изобретений. Как оценить коммерческую значимость изобретения. – М.: ВНИИПИ, 1996. **4.** Порядок экспертной оценки нематериальных активов, утвержденный приказом Фонда государственного имущества Украины и Государственного комитета по вопросам науки и технологий от 27.07.95 г. № 969/97 (Порядок № 969). **5.** Рекомендації по визначенню вартості об'єктів промислової власності (автори В.Г. Бромберг, В.Ю. Хін, М. В.Линник), Кафедрою економіки Центрального інституту патентознавства, 1993

Bibliography (transliterated): 1. *Mizhnarodni standarti ocinki: principi, standarti ta pravila.* / pid red. Drapikovskogo O., Ivanovoi I. – K.: UKRels, 1999. – 105 s. **2.** *Analiz hozhajstvennoj dejatel'nosti predpriyatija.* – uchbnik. Savickaja G.V. 5-e izd., pererab. i dop. - M.: Infra-M, 2009. — 536 s. **3.** Skornjakov Je.P. *Ocenka nauchno-tehnicheskoy, tehniko-jekonomicheskoy i kommercheskoj znachimosti izobretenij. Kak ocenit' kommercheskuju znachimost' izobretenija.* – M.: VNIPI, 1996. **4.** *Porjadok jekspertnoj ocenki nematerial'nyh aktivov, utverzhdenyj prikazom Fonda gosudarstvennogo imushhestva Ukrainy i Gosudarstvennogo komiteta po voprosam nauki i tehnologij ot 27.07.95 g. № 969/97 (Porjadok № 969).* **5.** *Rekomendacii po viznachennju vartosti ob'ektiv promislovoj vlasnosti* (avtori V.G. Bromberg, V.Ju. Hin, M. V.Linnik), Kafedroju ekonomiki Central'nogo institutu patentoznastva, 1993

Надійшла до редколегії 21.03.2014

УДК 519.68

О.В. ВАЛДАЙЦЕВ, магістрант, НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

В статті проаналізовано літературні джерела, що стосуються питань економічної ефективності підприємства, визначені основні фактори і показники, що впливають на ефективну діяльність підприємства. Також обґрунтовується важливість діагностики ефективності діяльності підприємства. Окрім цього розглянуто та проаналізовано існуючі методи оцінювання ефективності діяльності підприємства та запропоновано ряд дій щодо визначення оцінки ефективності діяльності підприємства при первинному аналізі.

Ключові слова: ефективність, методика оцінки, результативність, витрати, показники

© О.В. Валдайцев, 2014